

اقتصاد رانتیر و نظام تحریم‌های هوشمند: مطالعه موردی ج.ا.ایران^۱

محمدعلی شیرخانی

استاد گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
shirkhni@ut.ac.ir

سید مصطفی حسینی‌پور

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
m.hosseini@ut.ac.ir

چکیده

اقتصادهای رانتیر وابستگی زیادی به منابع درآمدی خارجی دارند و دارای ویژگی‌هایی هستند که آنها را از دیگر ساختارهای اقتصادی معمول، متمایز و به اهداف آسان‌تری برای اعمال فشارهای مختلف تحریمی بدل می‌سازد. اقتصاد متکی به رانت نفتی ایران طی سال‌های پس از انقلاب بنا به دلایل مختلف؛ از جمله تخصصات با ایالات متحده آمریکا و مناقشه هسته‌ای، تحریم‌هایی را تجربه کرده که روند هوشمندی را در اشکال جغرافیایی، نظارتی و موضوعی برای اثرگذاری بیشتر شاهد بوده است؛ لذا این مقاله در پی پاسخ به این پرسش است که «آیا اقتصاد رانتیر ایران باعث اثرپذیری بیشتر تحریم‌های هوشمند شده است؟». فرضیه پژوهش حاضر اینست که ساختار رانتی اقتصاد ایران نقشی مؤثر و پررنگ در هوشمندی و بالطبع مؤثر شدن تحریم‌ها داشته است. به‌منظور راستی‌آزمایی این فرضیه، ضمن بررسی شاخصه‌های رانتی اقتصاد کشور و سیر هوشمند شدن تحریم‌ها، اثرات و واکنش این دو متغیر با استفاده از روش توصیفی – تحلیلی ارزیابی شده است.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد رانتی، تحریم، تحریم هوشمند، دولت رانتیر

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۱/۲۹ تاریخ بازبینی: ۹۹/۰۴/۰۷ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۲۲

فصلنامه روابط خارجی، سال ۱۲، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۹، صص ۲۱۷-۲۴۴